

STANOVISKO RT EZO KE KONFLIKTU MEZI IZRAELEM A PALESTINOU

Východiska

Pirátská pozice je založena na lidských právech a zajištění prakticky funkční, udržitelné koexistence dvou skupin lidí na území Izraele a Palestiny, nehledě na formu řešení – ať už je to model dvou států, jednoho státu či federace. Vítáme nové životaschopné návrhy, chceme řadou konkrétních menších kroků situaci zlepšit a vůbec umožnit komplexní řešení.

Zásadním východiskem našich stanovisek je také odmítnutí politického násilí a terorismu jako cesty k prosazení politických požadavků. Takové postupy Piráti jednoznačně odsuzují.

Politické a ústavní požadavky

Pro ochranu životů a zajištění prosperity všech stran musí být hlavním cílem řešení neutěšeného statusu quo, který sám o sobě neustále vytváří podhoubí pro násilí, konflikty, vražedné útoky a ztráty na životech. Současný stav je výsledkem dlouhodobých snah vytvořit dva státy na základě nenaplněných dohod z Osla a předchozích rezolucí OSN. **Tyto dohody považujeme za stále možné řešení, ale nevidíme k němu aktuální politickou vůli.**

Současný stav je charakteristický nejen periodickým násilím, ozbrojenými střety a útoky na obou stranách, ale zejména pokračující anexí území východního Jeruzaléma, budováním nových osad, postupným osídlováním celého Západního břehu, snahami dosáhnout faktického mezinárodního uznání Jeruzaléma jako hlavního města Izraele či anexe Golanských výšin v rozporu s mezinárodním právem. Nejde tedy o patovou situaci při cestě ke dvou-státnímu řešení, ale o pomalou, ale jistou změnu základních výchozích pozic izraelsko-palestinského konfliktu. I proto podpora dvou-státního řešení mezi Palestinci klesla z 39 % v dubnu 2021 na 29 % v prosinci 2021, zatímco podpora jedno-státního řešení v tomto rozmezí stoupla z 21 % na 26 %. Na Západním břehu je podpora pro jedno-státní řešení dokonce 30 % v kontrastu 23 % pro dvoustátní řešení.

V první řadě je klíčové respektovat mezinárodní právo a předejít jeho porušování, které pravidelně vede k eskalaci, a vytvořit podmínky pro plnohodnotný dialog o udržitelném řešení. To znamená:

a) Zastavení nelegální výstavby osad na Západním břehu a zastavení anexe a výstavby ve východním Jeruzalémě

Až 700 000 Izraelců nelegálně žije v okupovaných teritoriích Západního břehu a v okolí Jeruzaléma. I přes naprostou ilegalitu budování těchto osad by vyřešení jejich statusu mělo zohlednit práva Palestinců i lidská práva osadníků, včetně možných kompenzací. Další rozšiřování osad musí přestat.

b) Umožnění volného pohybu Palestinců po celém území vlastního Západního břehu, včetně východního Jeruzaléma

Izrael stále plně vojensky kontroluje Západní břeh kromě 18 % území designovaného jako Area A. Volný pohyb Palestinců po jejich území je tak regulován izraelskými bezpečnostními službami a stovkami checkpointů. Pokud mají Palestinci sami spravovat své území a rozhodovat o něm ve volbách, musí nejprve mít možnost v něm svobodně existovat.

c) Zajištění podmínek pro neodkladné uspořádání svobodných a demokratických voleb v celé Palestině, včetně východního Jeruzaléma

Zásadní překážkou v řešení izraelsko-palestinského konfliktu je neustálé odkládání voleb na Západním břehu a Gaze, které by od roku 2005 daly Palestincům dlouho potřebné zástupce, mandát a novou legitimitu k hledání řešení. Demokratické a svobodné volby se musí odehrát ve svobodných podmínkách, ve kterých však Palestinci nežijí. Neustálý boj mezi hlavními palestinskými politickými subjekty Fatah a Hamás i jinými frakcemi jsou další praktickou překážkou k uspořádání voleb v Gaze i na Západním břehu.

Sjednání obou palestinských území je hlavní prioritou většiny Palestinců. Prvním krokem by mělo být uspořádání voleb na celém palestinském území, ideálně včetně možnosti volit pro palestinskou diasporu ve světě. Zároveň je třeba říct, že vzhledem k silné podpoře hnutí Hamás je pravděpodobné buď jeho vítězství, či minimálně spoluúčast na správě Palestinského státu. V takovém případě je ale zásadní podmiňovat rozvojovou pomoc a vztahy s palestinskou samosprávou uznáním obecného práva na existenci státu Izrael, odmítnutím násilného způsobu prosazování politických požadavků a demilitarizaci ze strany hnutí Hamás. Zapojení zástupců hnutí Hamás do politických struktur na Západním břehu by také znamenalo řadu právních a politických překážek pro ekonomické, diplomatické a rozvojové vztahy s řadou zemí a organizací.

d) Právo na návrat a další otázky

Po vyřešení těchto překážek je třeba další dialog a dlouhodobé řešení, ale jakékoliv další řešení je nutně podmíněno výše zmíněnými body. Zajištění práva na návrat by pak bylo komplexní logistickou, humanitární a mezinárodně právní akcí, kterou nepovažujeme za realistickou zvažovat před stabilizací bezpečnostní a politické situace v oblasti.

e) Deeskalace

Zásadním předpokladem je také snaha konflikt zmírnit, ne dále eskalovat. Za akce vedoucí k další eskalaci považujeme další anexe a budování osad, teroristické útoky ze strany hnutí Hamás a dalších organizací. Důležitá je ale zde i role mezinárodního společenství včetně Česka – to by, než bude uspokojivě vyřešen status Jeruzaléma a férové podmínky v něm pro Izraelce i Palestince, nemělo přistupovat k přesunu ambasády do Jeruzaléma. Taková akce by jen komplikovala další možnosti řešení.

Role EU a role Česka v EU

Aktuální stav

Devět členských zemí EU uznalo Palestinu jako stát. Evropská unie je dlouhodobým a stabilním podporovatelem dvou-státního řešení a trvá na tom, že neuznává žádné změny oproti hranicím z roku 1967, pokud se na nich neshodnou obě strany. I v době, kdy podpora dvou-státního řešení zakolísala z americké strany pod administrativou Donalda Trumpa, byla EU konzistentní.

Lpění na statu quo nicméně vedlo k jisté pasivitě Evropské unie a její absenci u vyjednávacích procesů. Momentálně sice na papíře podporuje dvoustátní řešení, ale nečinně přihlíží izraelskému rozšiřování osad, což aktivně dvoustátní řešení ničí. Důvodem je i to, že jsou členské státy EU v kritice stran konfliktu roztržštěné. Belgie, Irsko, Švédsko a Lucembursko patří mezi největší kritiky Izraele, naproti tomu Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko a Česká republika patří mezi nejsilnější zastánce.

EU patří mezi největší dárce Palestinské autonomie (PA), ta je však považována za zkorumpovanou. Místo toho, aby se Palestina soustředila na udržitelnou ekonomiku, posílení demokratických institucí a boj s korupcí, roste její závislost na zahraniční podpoře.

Řešení

Evropská unie by měla být proaktivní ve vyjednávání mírového řešení a pomoci oběma stranám zasednout k jednomu stolu. Zásadní je pro Evropskou unii sjednocení zahraniční politiky vůči Izraeli i Palestině a podpora pravomocí nového speciálního zmocněnce EU pro mírový proces na Blízkém východě.

Evropská unie musí nadále trvat na proporčních reakcích vůči případným porušením dohod či klidu zbraní, ukončení rozšiřování osad, prioritizovat ochranu civilního obyvatelstva a podporovat občanskou společnost a demokratické reformy. V tuto chvíli EU nemusí aktivně tlačit konkrétní dvou- nebo jednotátní řešení; situace se vyvinula a je třeba v novém dialogu zjistit, co je skutečně přijatelné pro Izrael i Palestinu.

Za účelem zabránění další eskalaci považujeme za důležité *nepřesouvat* ambasády do Jeruzaléma. Naopak má smysl pokračující zařazení Hamásu na seznam teroristických skupin, dokud zásadně nezmění svou strategii, tak označování produktů vyrobených na Izraelem okupovaných územích při vstupu na evropský trh. Zde je nutné, aby EU byla konzistentní a anexe území odmítala plošně jak na Ukrajině, tak na Blízkém východě.

Česko jako jedna ze zemí uznávajících Palestinskou autonomii a zároveň udržujících pevné a hluboké vztahy s Izraelem má unikátní příležitost být mediátorem a státem, který pomůže neutěšenou situaci řešit, ne zhoršovat. Hledání racionálních, liberálních a humánních řešení a rozeznání těžké situace obou stran by mělo být základem pirátského postoje.